

FESTIVAL

Gedruis en gefluister

Pieter T'Jonck

Het festival 'Les antipodes' in Brest staat in Frankrijk hoog aangeschreven als plek waar nieuwe dans- en theatervormen worden gepresenteerd. Benoît Lachambre presenteerde een ambitieuze groepsimprovisatie, maar de revelatie van het festival kwam van Fanny de Chaillé.

Een Bretoens evenement met uitstraling

'Les antipodes' in Brest is een festival dat in Frankrijk, naast dat van bijvoorbeeld Montpellier, hoog aangeschreven staat als een plaats waar nieuwe dans- en theatervormen een kans krijgen. Het behoort dan ook tot de best gesubsidieerde festivals van het land. Merkwaardig voor een Bretoense stad, in een uithoek van Frankrijk. De stad is bovendien economisch gezien van gering belang; na de ineenstorting van de scheepsbouwindustrie is de voornaamste werkgever van Brest het leger, dat er hier een aanzienlijke marinebasis op nahoudt. Daarnaast is er een bescheiden toeristische industrie. De bevolking is over het algemeen dan ook niet zo hoogopgeleid. De stad zelf biedt een merkwaardige aanblik: bij de inval van de geallieerden op het einde van WO II werd een groot deel van het oude centrum aan flarden geschoten. Bij de heropbouw koos het linkse stadsbestuur voor een monumentaal doods academisme in de beste stalinistische traditie. Het nieuwe cultureel centrum 'Le Quartz', dat verrees op de plaats van het in de jaren '70 afgebrande oude theater, wordt dan wel niet meer door sociaal-realistische imponeerzucht gekenmerkt, maar protserig en buitenmaats blijft het wel, met zijn pseudo postmoderne vormentaal die na minder dan twee decennia zowel esthetisch als fysisch sterke sporen van sleet en veroudering vertoont.

De uitstraling van het festival is daarom wellicht in grote mate op rekening te schrijven van Jacques Blanc, de directeur van 'Le Quartz', die tijdens zijn beleid consequent een politiek van creaties gevolgd heeft, en er naar Franse normen vaak vroeg bij was om buitenlands vernieuwend werk op de nationale podia te tonen. De werkelijke kracht

van het centrum berust echter wellicht vooral op de relatief grote bezoekersaantallen die Blanc kan voorleggen, en dat in een regio die niet bepaald voorbestemd lijkt als *hot spot* van de Franse cultuur. Een van de instrumenten die Blanc daarvoor ingezet heeft zijn de *ateliers démocratiques*, een soort workshops zonder specifieke inhoud. Men wil er niet per sé kennis overdragen, men streeft geen specifiek product na, en het belangrijkste: iedereen kan er vrij binnen- en buitenwandelen. De ateliers richten zich niet op professionelen en ook niet op amateurs, maar op wat Blanc '*les autres*' noemt, de in Brest ruim vertegenwoordigde bevolkingslaag die weinig of geen ervaring met kunstbeoefening of -consumptie heeft en ook zelden gelooft dat kunst voor hen bestemd is. Blijkbaar is hij er inderdaad in geslaagd om met die ongewone aanpak in de hoofden van deze '*autres*' een '*disponibilité dans l'esprit et dans le corps*' te ontwikkelen. Dat heeft dus zelfs cijfermatig vruchten afgeworpen. De aandacht die het centrum op dit ogenblik heeft voor de hip-hopcultuur past in hetzelfde stramien. Toen duidelijk werd dat hip-hop een ongewone impact aan het verwerven was op de jeugd van Brest, was Blanc er als de kippen bij om die kunst een podium te geven. Ondertussen staat hij al een stap verder: hij bracht de hip-hoppers die huisartiest zijn in zijn centrum in contact met andere huisartiesten, zoals het gerenommeerde klassieke 'Matteus-ensemble'. Alweer om grenzen te doorbreken en schotten neer te halen tussen genres, praktijken en bevolkingsgroepen.

Als je echter met een niet-Franse bril naar een festival als 'Les antipodes' kijkt, dringt zich een andere perceptie op van de impact en de betekenis van dit festival. De editie van dit jaar stond in het teken van

het lichaam. '*Des corps de théâtre*'. Met die aandacht voor het lichaam vindt Blanc niets nieuws uit. Zelf spreekt hij over een '*travail de non-intentionnalité*', een '*pensée qui n'a pas d'objet*'. In zijn denken wordt de samenleving beheerst door een overdosis aan doelmatig, instrumenteel denken. Om dat te keren zou er dan een plaats en een moment van leegte moeten zijn, waar de menselijke geest anders functioneert. Met een vervaarlijke gedachtesprong wordt die mentale leegte dan meteen geassocieerd met het lichaam als plek van een 'ander weten'. Dat is wellicht allemaal niet volledig verkeerd, maar het blijft een vorm van mist spuiten, die al snel voert naar het verheerlijken van natuurlijke beweging en improvisatie als die uitzonderlijke plek. In elk geval hoeft het zo niet te verwonderen dat Blanc Benoît Lachambre uitnodigde om met enkele gasten een improvisatiestuk te brengen dat hij zelfs als de sluitsteen van zijn festival beschouwde.

Not to know - Benoît Lachambre

Not to know bleek echter enigszins een afknapper. Deze improvisatiesessie lijkt als twee druppels water op het werk dat onder de noemer *Crash Landing* ruim tien jaar geleden een aanzet vond op de Klapstukfestivals in Leuven en door Meg Stuart op verschillende locaties doorheen Europa voortgezet werd. De *Crash Landings* waren in hun tijdsgewricht betekenisvol om meerdere redenen. Ten eerste zag je hoe een nieuwe generatie choreografen de geschiedenis van de Amerikaanse post-moderne dans, meer bepaald de erfenis van Steve Paxton, weer bovenhaalde, om voor eigen rekening deze werkvorm te onderzoeken. Ten tweede doorbrak *Crash Landing* de stilaan erg voorspelbare vorm van het toenmalige danstheater door tegenover een al